

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 161/2010-49

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika o prijatej sťažnosti A. D., B., toho času vo väzbe, zastúpeného advokátom JUDr. R. G., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 119/2009 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. D. na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 119/2009 **p o r u š e n é b o l i .**

2. A. D. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je Okresný súd Zvolen povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá uhradiť trovy právneho zastúpenia A. D. v sume 303,31 € (slovom tristotri eur a tridsaťjeden centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. R. G., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Zvolen je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 303,31 € (slovom tristotri eur a tridsaťjeden centov) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 161/2010-38 z 22. júna 2010 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť A. D. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Zvolen (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 119/2009 v súvislosti s jeho rozhodovaním o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu z 28. októbra 2009.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta postup okresného súdu v prípravnom konaní vo veci vedenej pod sp. zn. 0 Tp 119/2009, v ktorom podľa neho

„došlo k vážnym procesným vadám a nedostatkom“. Tieto vidí aj v tom, že napriek podaniu sťažnosti proti uzneseniu sp. zn. 0 Tp 119/2009 z 9. októbra 2009, ktorým bola zamietnutá jeho žiadosť o prepustenie z väzby z 10. septembra 2009, okresný súd „nevyčkal na doručenie písomných dôvodov podaných sťažností a spis bez nich zaslal na Krajský súd v Banskej Bystrici, ktorý o týchto konaniach nemohol rozhodnúť...“.

Sťažovateľ následne uvádza, že „boli porušené práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby, ktoré Okresný súd Zvolen oddialil až do dňa 18.12.2009 a žiadosť sťažovateľ podal 28.10.2009... V súvislosti s uvedenými konaniami sťažovateľ o.i. namieta, že v priebehu konaní došlo k zbytočným prieťahom – t.j. že zákonnosť jeho väzby nebola preskúmaná neodkladne resp. urýchlene...“.

Od momentu kedy bola žiadosť sťažovateľa doručená okresnému súdu t.j. odo dňa 28.10.2009 do rozhodnutia... o tejto žiadosti t.j. do 18.12.2009 uplynulo 51 dní...

Tým, že okresný súd preukázateľne rozhodol o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu až po 51 dňoch, odkedy mu bola doručená žiadosť sťažovateľa a potom, ako sťažovateľ podal proti jeho rozhodnutiu sťažnosť predložil spis na rozhodnutie nadriadenému orgánu až po 84 dňoch odo dňa podania žiadosti sťažovateľom možno konštatovať, že došlo k porušeniu Ústavy SR ako aj Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.“.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti sťažovateľa vyjadril ešte pred jej prijatím na ďalšie konanie okresný súd podaním z 24. marca 2010, z ktorého vyplýva, že v čase rozhodovania o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby z 28. októbra 2009 bola už zákonnou sudkyňou JUDr. B. G., keďže na sťažovateľa bola Okresnou prokuratúrou Zvolen (ďalej len „okresná prokuratúra“) podaná 9. decembra 2009 obžaloba a vec bola náhodným výberom pridelená do senátu 2T. Ďalej okresný súd vo vyjadrení uviedol: „V zmysle príslušných zákonných ustanovení Trestného poriadku určil predseda senátu termín verejného zasadnutia na rozhodovanie o väzbe A. D. na deň 09.12.2009. Sudca pre prípravné konanie, ktorý vo veci vytýčil termín a teda vo veci konal dovtedy, prestal byť zákonným sudcom dňom podania obžaloby 09.12.2009. O termíne NZ bol v zmysle Tr. por.

obžalovaný upovedomený pred konaním NZ.“ Po doplnení sťažnosti ustanoveným právnym zástupcom sa okresný súd k sťažnosti bližšie nevyjadril.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal vo veci nasledovné rozhodnutie:

„Postupom Okresného súdu vo Zvolene v konaní pod č.k. 0Tp 119/2009 v súvislosti s rozhodnutím o žiadosti A. D... o prepustení z väzby na slobodu zo dňa 28.10.2009 bolo porušené základné právo A. D... zakotvené v článku 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a článku 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

A. D... priznáva primerané zadostučinenie v sume 1.500 €..., ktoré je Okresný súd Zvolen povinný vyplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresnému súdu Zvolen ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia ustanoveného právneho zástupcu JUDr. R. G. za zastupovanie v konaní pre Ústavným súdom SR vo výške 539,33 €... do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj listinnými dôkazmi (súdnym spisom okresného súdu týkajúceho sa posudzovaného konania) dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

V zmysle § 2 ods. 6 druhej vety Trestného poriadku orgány činné v trestnom konaní a súdy sú povinné vybavovať väzobné veci prednostne a urýchlene.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že väzba má mať striktne obmedzené trvanie, a preto má byť zaručená možnosť jej kontroly v krátkych intervaloch. V texte čl. 5 ods. 4 dohovoru použitý anglický výraz „speedily“ a francúzsky výraz „a bref délai“ (v slovenskom preklade „urýchlene“) jasne indikuje, čo musí byť v danom prípade hlavným predmetom záujmu. Aké časové obdobia budú akceptovateľné a aké nie, bude zrejme závisieť od konkrétnych okolností (Bezichieri z roku 1989, A-164, § 21, Neumeister z roku 1968, A-8, § 24 a Sanchez – Reisse z roku 1986, A-107, § 55). Prieskumné súdne konanie musí byť vedené v súlade s hmotnoprávnymi a procesnými vnútroštátnymi právnymi predpismi a tiež aj účelom čl. 5, to znamená ochranou jedinca proti svojvôli, osobitne aj s ohľadom na čas, ktorý uplynie do vyhlásenia rozhodnutia (rozsudok vo veci Koendjibiharie v. Holandsko, 25. október 1990, § 27).

Článok 5 ods. 4 dohovoru tým, že osobám zbaveným slobody zaručuje právo iniciovať konanie, v ktorom môžu spochybniť zákonnosť zbavenia slobody, dáva týmto osobám právo aj na to, aby po začatí takéhoto konania bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti zbavenia slobody a nariadené jeho ukončenie, ak sa ukáže ako nezákonné (Vodeničarov c. Slovenská republika, rozsudok z 21. decembra 2000, § 33 – § 36).

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že jednotlivé lehoty z hľadiska požiadavky neodkladnosti alebo urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v zmysle čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ale aj z hľadiska čl. 5 ods. 4 dohovoru sa posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavke rýchlosti (obdobne pozri aj III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). Tejto požiadavke preto

spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (III. ÚS 255/03, II. ÚS 353/06).

Pri posudzovaní neodkladnosti alebo urýchlenosti rozhodovania o zákonnosti väzby sa vychádza aj z pravidla, že keď sa na rozhodovaní o návrhoch osoby pozbavenej osobnej slobody na preskúmanie zákonnosti tohto pozbavenia zúčastnilo viac stupňov súdov, berie sa do úvahy celková dĺžka konania, to znamená od podania návrhu až do právoplatného rozhodnutia o ňom (napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach *Letellier v. Francúzsko*, 26. jún 1991, § 56 a *Navarra v. Francúzsko*, 23. november 1993, § 28).

Sťažovateľ bol vzatý do väzby 5. apríla 2009 uznesením sudcu pre prípravné konanie okresného súdu č. k. 0 Tp 119/2009-17. Trestné stíhanie sťažovateľa bolo v čase podania sťažnosti podľa čl. 127 ústavy už v štádiu konania pred súdom, t. j. po podaní obžaloby, a je vedené okresným súdom pod sp. zn. 2 T 243/2009. Zo sťažovateľom a tiež okresným súdom predložených listín, ako aj ďalších zistení ústavného súdu bolo ustálené, že sťažovateľ doručil okresnému súdu žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu 28. októbra 2009. V tom čase bol príslušný na rozhodovanie o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby sudca pre prípravné konanie, ktorý o žiadosti nerozhodol, pretože 9. decembra 2010 bola doručená okresnému súdu v danej veci obžaloba okresnej prokuratúry proti sťažovateľovi. Okresný súd o žiadosti sťažovateľa rozhodol až 18. decembra 2009 v senáte, ktorému bola pridelená sťažovateľova vec na konanie o podanej obžalobe. Okresný súd žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby zamietol uznesením č. k. 2 T 243/09-769 z 18. decembra 2009. Sťažovateľ podal priamo na neverejnom zasadnutí proti uzneseniu sťažnosť. O sťažnosti rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 2 To/20/2010 z 28. januára 2010 tak, že ju zamietol, pričom sťažovateľovi a jeho obhajcovi bolo uznesenie toto doručené 18. februára 2010.

Od momentu, keď bola žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby doručená okresnému súdu 28. októbra 2009, do rozhodnutia okresného súdu o tejto žiadosti, t. j. do 18. decembra 2009 (vyhlásenie uznesenia na neverejnom zasadnutí), uplynulo 51 dní. Krajský súd o sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu rozhodol až 28. januára 2010,

čo je celkom 92 dní od doručenia žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby okresnému súdu.

Už samotné takéto zistenie je postačujúce na prijatie záveru o zdĺhavosti postupu okresného súdu v rámci konania o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby.

Postup okresného súdu v namietanom konaní nespĺňal požiadavku neodkladnosti a urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru a podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, pretože rozhodovanie o žiadosti trvalo okresnému súdu viac ako 7 týždňov (51 dňoch od podania jeho sťažnosti) a právoplatne o nej bolo rozhodnuté až uznesením krajského súdu, t. j. 28. januára 2010.

Ústavný súd prihliadol na svoju doterajšiu judikatúru, v ktorej už vyslovil, že personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či postup súdu v konaní bol ústavne súladný (napr. III. ÚS 14/00, I. ÚS 127/04).

S ohľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že okresný súd pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa doručenej okresnému súdu 28. októbra 2009 porušil svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 119/2009 jeho základné právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, ako aj jeho právo na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, pretože lehotu, v ktorej o žiadosti rozhodol, je potrebné hodnotiť ako neprimerane dlhú a nezlučiteľnú s obsahom sťažovateľom označených práv.

Vychádzajúc z toho, že štádium prípravného konania pred sudcom pre prípravné konanie bolo ku dňu rozhodovania ústavného súdu už skončené (9. decembra 2009 bola podaná na okresnom súde obžaloba) a o žiadosti sťažovateľa z 28. októbra 2009 už bolo právoplatne rozhodnuté, nebolo potrebné v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy prikazovať okresnému súdu, aby vo veci konal.

III.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia spolu v sume 1 500 € poukazujúc najmä na stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzal vo väzbe až do času, keď bolo o jeho žiadosti o prepustenie z väzby rozhodnuté, a tiež na psychické rozpoloženie vo väzbe a celkovo na jeho zdravotný stav.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

S prihliadnutím na dĺžku obdobia, počas ktorého nebolo rozhodnuté o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby, a na skutočnosť, že samotné deklarovanie závažného porušenia základného práva sťažovateľa nebolo dostačujúce, ústavný súd považoval za primerané sťažovateľovej požiadavke na priznanie finančného zadosťučinenia vyhovieť v rozsahu sumy 500 €. V okolnostiach prípadu síce dĺžku rozhodovania o žiadosti obvineného okresným súdom je potrebné považovať za ústavne neakceptovateľnú, avšak zásah do označených práv podľa čl. 17 ods. 5 ústavy a podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru obvineného nebol až natoľko intenzívny, aby odôvodňoval priznanie celej žiadanej sumy finančného zadosťučinenia (v danom prípade stav porušenia práv sťažovateľa netrval niekoľko mesiacov, ale len niekoľko týždňov).

Právny zástupca sťažovateľa požiadaval aj o priznanie náhrady trov konania pred ústavným súdom celkove v sume 539,33 € vrátane dane z pridanej hodnoty, a to za 3 úkony právnej pomoci.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde sa na konanie pred ústavným súdom použijú primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

Podľa § 140 ods. 2 OSP ak bol účastníkovi ustanovený za zástupcu advokát, platí jeho hotové výdavky a odmenu za zastupovanie štát.

Podľa § 148 ods. 1 OSP štát má podľa výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, pokiaľ u nich nie sú predpoklady pre oslobodenie od súdnych poplatkov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní úhrady trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2009, ktorá bola 721,40 €. Úhrada bola priznaná za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a podanie doplnenia sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Odmenu a náhradu paušálnych výdavkov za poradu so sťažovateľom, ktorú právny zástupca vykonal 11. mája 2010, ústavný súd nepriznal, pretože prvá porada s klientom je podľa § 14 ods. 1 písm. a) vyhlášky zahrnutá do úkonu prevzatia a prípravy zastúpenia, čo vyplýva z gramatického výkladu dotknutého ustanovenia vyhlášky a potvrdzuje ho aj ustálená judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. R 59/1994). Odmena za jeden úkon právnej služby predstavuje v roku 2010 sumu 120,23 €, režijný paušál sumu 7,21 €, a teda za dva úkony právnej služby bola odmena a paušálna náhrada hotových výdavkov ustálená na sumu 254,88 €, ktorú bolo potrebné podľa § 18 ods. 3 vyhlášky ešte zvýšiť o daň z pridanej hodnoty (19 %), ktorá predstavuje sumu 48,43 €, preto celkové trovy konania priznal ústavný súd v sume 303,31 €. Keďže

ústavný súd sťažovateľovi na základe jeho žiadosti a po splnení podmienok ustanovil právneho zástupcu na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, uložil podľa § 140 ods. 2 OSP Kancelárii ústavného súdu (ďalej len „Kancelária“) uhradiť ustanovenému právnenmu zástupcovi trovy právneho zastúpenia v priznanej sume. Zároveň v zmysle § 148 ods. 1 OSP uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia na účet Kancelárie do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2010